

Handläggare
Malin Fornander
Telefon: 08-50825288

Till
Socialnämnden
2021-09-28

Delrapportering av budgetuppdrag ”att stötta stadsdelarnas ungdomsmottagningar i arbetet med att bättre försöka nå fler unga pojkar”

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som en delrapportering av budgetuppdrag om att stötta stadsdelarnas ungdomsmottagningar i arbetet med att bättre försöka nå fler unga pojkar.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Det är välkänt att pojkars representation på ungdomsmottagningen är betydligt lägre än flickors, både lokalt och nationellt. Socialnämnden och stadsdelsnämnderna har under flera år haft i uppdrag att försöka nå fler unga pojkar. Trots olika satsningar och utåtriktade aktiviteter ligger andel pojkbesök kvar på en knapp femtedel (16-18 procent) av besökarna. För att förstå orsaken till detta och i förlängningen bättre kunna stötta stadsdelsförvaltningarna i uppdraget, har socialförvaltningen gett Sweco Sverige i uppdrag att undersöka pojkars hinder och incitament för att söka psykosocialt stöd (som staden svarar för) vid mottagningarna. Målgruppen var pojkar 12-17 år. Utifrån enkätsvar och intervjuer drar Sweco bland annat slutsatserna att få pojkar 12-17 år upplever ett behov av att besöka ungdomsmottagningen, men också att kännedomen om ungdomsmottagningens verksamhet är lägre än förväntat och framför allt låg bland de allra yngsta i målgruppen. Kompletterande informationsinsatser förväntas dock ge ett begränsat resultat, utifrån kunskap om tidigare insatser och statistiksiffror. Socialförvaltningen ämnar under hösten analysera Swecos resultat tillsammans med stadsdelsförvaltningarna och

använda det som underlag i planeringen av det fortsatta arbetet. Slutrapportering av budgetuppdraget sker i verksamhetsberättelsen.

Bakgrund

Stockholms stad bedriver ungdomsmottagningsverksamhet i åtta stadsdelsförvaltningar. Mottagningarna drivs i samverkan med Region Stockholm som ansvarar för det medicinska uppdraget. Målgruppen är personer 12-23 år och staden erbjuder psykosocialt stöd i form av enskilda samtal med kurator samt viss gruppverksamhet. Att pojkar inte besöker ungdomsmottagningar i samma utsträckning som flickor är välkänt, och har konstaterats i flera rapporter, bland annat av Sveriges kommuner och regioner (SKR) 2020.¹ Det finns flera studier som undersökt hinder och främjande faktorer för att öka tillgängligheten till ungdomsmottagningar för samtliga unga samt vissa studier som har fokuserat på målgruppen pojkar. Det framkommer bland annat att pojkar oftare har en tro på att man kan lösa sina problem själv, att det inte finns någon "naturlig" anledning att söka konsultation – såsom det finns för flickor hos barnmorskan – samt att pojkar främst tenderar att söka hjälp för långvariga och somatiska besvär. Det finns i övrigt skiftande förutsättningar mellan olika grupper, exempelvis utifrån socioekonomiska faktorer, sexualitet och könsidentifikation, samt tillgänglighet och kännedom.

Ärendet

Alltsedan 2019 har det i kommunfullmäktiges budget funnits ett uppdrag som lyder att socialnämnden ska stötta stadsdelsförvaltningarnas ungdomsmottagningar i arbetet med att bättre försöka nå unga pojkar. Flera åtgärder har vidtagits för att nå målet, exempelvis olika utåtriktade aktiviteter och samarbete med aktörer som finns i pojkars vardag såsom fritidsgårdar, skolor och föreningslivet. Trots dessa initiativ visar statistiken år efter år på ungefär samma siffror, pojkar och unga män står för cirka 18 procent av antal unika individer som besöker kurator och 16 procent av antal enskilda samtal med kurator. För att förstå orsaken till detta och i förlängningen bättre kunna stötta stadsdelsförvaltningarna i uppdraget upphandlade socialförvaltningen en undersökning av vilka incitament och hinder som finns för att pojkar söker psykosocialt stöd på ungdomsmottagningen. Sweco Sverige tilldelades uppdraget. Unga pojkar definierades som pojkar 12-17 år. Genom en enkätundersökning som besvarades av 198 pojkar, 12 intervjuer med pojkar och 8 intervjuer med professionella, både kuratorer och chefer på ungdomsmottagningarna. I uppdragets

genomförande visade det sig svårt att få pojkar att vilja ställa upp på en intervju, vilket i sig skulle kunna vara en indikation på att det är en svår målgrupp för ungdomsmottagningen att nå.

Sweco sökte svar på följande frågor:

- Varför besöker så pass få pojkar kurator på ungdomsmottagning?
- Finns det arbetssätt som ungdomsmottagningen borde utveckla för att nå fler pojkar?
- Vart vänder sig pojkar helst för att prata om hur de mår?
- Söker sig pojkarna till någon annan instans för att få stöd i delar som rör psykisk ohälsa, relationer, sexualitet och identitetsutveckling?
- Hur ser pojkarna på ungdomsmottagningen som arena, vilken kunskap har de om vad de kan prata om där?
- Finns det ett glapp i utbudet som gör att pojkar inte söker stöd; önskar de något annat?

Sweco konstaterar att få pojkar i målgruppen uppfattar ett behov av att besöka ungdomsmottagningen. Troligen är det faktiska behovet av ungdomsmottagningen lägre bland pojkar, och då framförallt bland yngre pojkar, eftersom pojkar har en senare pubertet än flickor och i genomsnitt färre psykosomatiska besvär i högstadieåldern. Flickor har fler generella anledningar att besöka en mottagning i och med menstruation, en något tidigare sexualdebut samt behov av mer kvalificerad preventivmedelsrådgivning. Även om dessa anledningar i första hand genererar barnmorskebesök, blir det en naturlig ingång även till kurator. Pojkar kan även hindras av samhällets normer och könsroller, något som ungdomsmottagningen inte ensamma kan förändra på en samhällsnivå men arbetar aktivt för att påverka genom sin verksamhet.

Vidare visar resultaten att kännedomen om ungdomsmottagningen bland pojkar i åldrarna 12–17 år är lägre än förväntat, och lägre än vad verksamheterna i allmänhet synes uppfatta. Framförallt är kännedomen låg i åldrarna 12–13 år. En brytpunkt tycks vara i årskurs åtta när ungdomsmottagningarna bjuder in skolor till ett klassbesök för att informera om mottagningens verksamhet. Att kännedomen är lägre bland pojkar i åldrarna 12–13 år därmed inte nödvändigtvis ett problem, och det kan troligen finnas större anledning att rikta in kompletterande informationsinsatser till pojkar i gymnasieåldern. Insatser av det slaget sker dock redan idag – exempelvis besök på gymnasieskolor med mansdominerade linjer – *utan* att en ökad tillströmning av pojkar syns på ungdomsmottagningen. Antal besökare i de högre åldrarna kan

därför inte heller förväntas öka nämnvärt givet dylika riktade insatser. Denna tes stärks av det faktum att andelen pojkbesök inte sjönk när Coronapandemin tvingade mottagningarna att pausa utåtriktade aktiviteter.

Resultaten tyder på att de som varit på klassbesök känner till att det går att få kontakt med kurator för att prata om stress, relationer och dåligt mående, även om det finns en viss tendens att mottagningen ändå uppfattas som en arena som främst fokuserar på sexualitet och könssjukdomar. Av de få svaranden som besökt mottagningen ser en övervägande majoritet positivt på sitt besök. Bland de intervjuade pojkarna uppger flertalet att skam och maskulinitetsnormer ("machogrejer") kan vara en anledning till att killar i lägre utsträckning besöker ungdomsmottagningen.

Swecos resultat tyder på att många pojkar föredrar att prata med föräldrar eller söker sig till elevhälsan och BUP för att få stöd vid dåligt psykiskt mående. Enkätrespondenterna fick besvara frågan om de besökt en kurator eller psykolog på något annat ställe än ungdomsmottagningen. 43 procent svarade ja, och av dessa hade 28 procent sökt stöd hos elevhälsan, och 17 procent på BUP.

Slutligen konstaterar Sweco att det inom ramen för undersökningen inte går att identifiera några konkreta glapp i ungdomsmottagningens erbjudande som visar på att pojkarna önskar något ytterligare eller annat utbud. Swecos bedömning är dock att ökade webbaserade lösningar såsom möjlighet till digital bokning och digitala besök skulle kunna stärka tillgängligheten för pojkar, eftersom målgruppen generellt sett har större benägenhet att söka stöd online. För att fördjupa kunskapen kring detta behövs dock ett mer omfattande empiriskt underlag.

Ärendets beredning

Ärendet har initierats och beretts av avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Undersökningen är genomförd av Sweco Sverige AB, som tilldelades uppdraget efter en förnyad konkurrensutsättning. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 22 september 2021. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 23 september 2021.

Jämställdhetsanalys

Ungdomsmottagningens verksamhet riktar sig till både pojkar och flickor samt unga män och kvinnor, men pojkar utgör bara en knapp femtedel av besökarna till kurator. De psykosociala insatser som erbjuds ska präglas av ett normmedvetet förhållningssätt, vilket

innebär att systematiskt granska verksamhetens innehåll både ur ett jämställdhetsperspektiv och ur ett intersektionellt perspektiv. En tänkbar förklaring till den ojämna statistiken är att pojkar och män söker vård för psykiskt lidande i mindre omfattning än flickor och kvinnor, dels på grund av normer kring hur pojkar och män förväntas vara, dels på grund av att pojkar har en senare biologisk utveckling och därför inte har en naturlig ingång till ungdomsmottagning i unga år. En medvetenhet om skillnader mellan pojkar och män och flickor och kvinnor, och arbetssätt anpassade därefter är betydelsefull. Swecos undersökning är en del i att utveckla anpassade arbetssätt.

Barnrättsperspektiv

Barn och unga har enligt FN:s konvention om barnets rättigheter rätt till liv och utveckling samt rätt att få information och att få uttrycka sina åsikter. Dessa rättigheter är bärande principer för det psykosociala stöd som erbjuds på mottagningen, där den unge ska kunna söka stöd på eget initiativ, utan vårdnadshavares godkännande. Barn och unga ska också skyddas mot fysiskt och psykiskt våld och på ungdomsmottagningen ska det finnas god kompetens om hur barn som far illa eller riskerar att fara illa ska bemötas och hanteras utifrån gällande lagstiftning och barnets bästa.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att de svar som undersökningen levererat är av stort intresse i planeringen för hur framtida resurser ska fördelas på ungdomsmottagningen. Under hösten kommer resultaten analyseras tillsammans med cheferna för ungdomsmottagningarna och utgöra underlag för diskussioner. Flera tänkbara åtgärder är redan på idéstadiet, såsom informationskampanjer och att utvecklade digitala kanaler. Tillgängligheten till ungdomsmottagningarna bör vara god för alla, både pojkar och flickor, och resurser bör läggas på åtgärder som gynnar de som är i störst behov.

Socialförvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet som en delrapportering av budgetuppdraget att socialnämnden ska stötta stadsdelsförvaltningarnas ungdomsmottagningar att nå fler unga pojkar.